16de Jaargang — Curaçao den 4den Februari 1899. — No. 788

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2, — met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, No. 129

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2, — pa tres luna pagar pa dilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire, Aruba fl. 10,— pa anja
Un number sò fl. 0,20.

Curaçao, 3 Februari.

Ons standpunt.

———o———

De vorige week hebben de Curaçaosche bladen in hunne kolommen een circulaire of open brief opgenomen, die was uitgegeven door de vrijmetselaars-loge *Igualdad*.

Het is bekend, dat er onder onze lezers zijn geweest, die wetend, dat ook ons bovengenoemde circulaire was gezonden, gehoopt hebben, dat wij eveneens dien open brief zouden publiceeren. En toen laatstleden Zaterdag het jongste nummer van de *Amigoe di Curaçao* verscheen en sommigen daarin niet vonden, wat zij gewenscht hadden, hebben die personen niet nagelaten, hun misnoegen daarover te toonen en ons voor de zooveelste maal valschelijk beschuldigd — het is het oude lied — van niet te willen medewerken aan den vooruitgang en veredeling des volks.

Het ware misschien beter, op de klachten dier misnoegden niet te letten en te volharden in ons stilzwijgen, vreesden wij niet, dat dat stilzwijgen zou worden verklaard, zoo niet als een instemmen met den inhoud van dien open brief, toch minstens als een *lijdelijk* toezien bij hetgeen door den tegenstander wordt verricht.

Nu zouden wij onze houding in zake dezer circulaire voldoende kunnen verklaren door te zeggen: *De Katholieke Kerk veroordeelt alle genootschappen, die openlijk of in het geheim werken ten nadeele der Katholieke Kerk of der wettig gestelde machten; alsmede hen, die op eenigerlei wijze dien genootschappen ten dienste zijn*: — wij, als trouwe zonen der Katholieke Kerk, gehoorzamen aan dat woord en weigeren derhalve, op welke manier ook, mede te werken tot het doel, dat door meergenoemde circulaire wordt beoogd. Men kent ons standpunt met betrekking tot de neutrale scholen: zoo mogelijk treden wij nog met grooter kracht en scherper wapenen op tegen scholen, gesticht door vrijmetselaars als zoodanig. Nooit kan het geoorloofd zijn, dat op die scholen kinderen onderwijs ontvangen, omdat die scholen, gesticht door de vrijmetselarij, met het onderwijs daar gegeven uit haar aard medewerken tot het verderfelijk doel der geheime genootschappen, dat iedereen verafschuwen moet: namelijk opstand tegen God en tegen het wettig gezag. Die scholen schaden slechts zoowel aan het geestelijk als aan het tijdelijk welzijn van het kind.

Daar is meer.

De vrijmetselaars-loge *Igualdad* wil scholen oprichten om het *onderwijs* en de *opvoeding* der behoeftige klassen te bevorderen. (Wij zijn den Heeren vrijmetselaars alhier dankbaar voor het onderscheid, dat zij weten te maken tusschen *onderwijs* en *opvoeding*, een onderscheid, dat de vrijmetselaars elders maar niet onder hun hoed schijnen te kunnen krijgen.) Is er behoefte aan zulke scholen?

Men oordeele. De mindere bevolking in onze stad is voor het grootste gedeelte katholiek. Voor die bevolking zijn door het Apostolisch Vicariaat van Curaçao opgericht twee scholen, waarvan een te Otrabanda, een andere te Pietermaai. Die scholen hebben meer dan genoeg plaatsruimte voor de kinderen, die ter schole kunnen komen, en het onderwijs, dat daar gegeven wordt, is zóó uitstekend, dat de verslagen der Schoolcommissie daarvan steeds met lof gewagen en, gelijk iedereen op de jaarlijksche examens kan zien, de resultaten van het gegeven onderricht hoogst verrassend zijn.

Daarenboven kinderen, wier ouders, omdat zij een anderen dan den Katholieken godsdienst belijden, niet gediend zijn van de R. K. bijzondere scholen, kunnen schoolgaan op een der twee openbare armenscholen, door het Bestuur der kolonie gesticht te Otrabanda en te Pietermaai. Doch het getal dier kinderen daar is zoo klein, dat iemand, die buiten de partijen staat, volmondig zal moeten erkennen, dat *twee* openbare armen-scholen in onze stad zeker overbodig en geldverspilling is. Er zijn dan ook reeds stappen gedaan om binnen eenigen tijd een der openbare armen-scholen op te heffen.

Wat dit alles bewijst? Dat er naast de bestaande scholen voor kinderen uit de behoeftige klassen volstrekt geen scholen meer noodig zijn en, wanneer men iets verder ziet, dat het volk op Curaçao voor verreweg het grootste gedeelte van openbaar, of wat hetzelfde is, van godsdienstloos onderwijs niet gediend is.

Waarom dan nog meer gelegenheid voor zulk onderwijs opengesteld? Niets anders toch dan godsdienstloos onderwijs — of misschien nog erger —, onderwijs dus, waarvan de bevolking niet gediend is, kan men van de Loge verwachten.

De inwoners onzer stad oordeelden eveneens, dat er gelegenheid voor onderwijs te over is, toen twee jaren geleden de loge *Igualdad* een beroep deed op hunne vrijgevigheid in zake de door de vrijmetselaars te stichten scholen en zij bewezen dit metterdaad, toen de beurzen gesloten bleven en er weinig werd bijgedragen tot instandhouding van het *Victoria-Fonds*, dat zooals nu blijkt meer naar waarheid zou zijn aangeduid, wanneer het genoemd was *Derrota-Fonds*.

Dit handelen volgens het juiste oordeel van het grootste gedeelte der Curaçaosche bevolking geven de vrijmetselaars aan met te zeggen — het is eigenlijk een erkennen van het échec, dat zij vóór twee jaar geleden hebben —: *Pero, desgraciadamente, si la idea fué aplaudida, la ayuda resultó deficiente, y nuestras fuerzas han chocado contra todos los obstáculos del obscurantismo.*

De keuze dezer laatste woorden juist in deze circulaire, nu voor de tweede maal een beroep wordt gedaan op de Curaçaosche vrijgevigheid, is niet bijzonder gelukkig. *Nuestras fuerzas han chocado contra todos los obstáculos del obscurantismo.*

Dit woord is voor twee uitleggingen vatbaar. Wij geven ze beiden en dan zal men zien, dat in geen van beide uitleggingen de keuze van dit woord gelukkig te noemen is.

Men stuitte op *obscurantismo*, op duisternis des geestes. Met betrekking tot hen, die niet voor het Victoria-Fonds wilden bijdragen, beteekent dit woord in gewoon Hollandsch het volgende:

"Publiek van Curaçao, wij hadden uw geld noodig voor het oprichten van onze sekte-scholen. Twee jaar geleden waart gij te dom om onze inzichten te begrijpen, te dom en te duister van geest om met open beurzen naar ons toe te komen loopen, opdat wij ze zouden ledigen voor een nutteloos en onzinnig doel!"

Lezer, hoe vindt gij dat complimentje van *Igualdad*? Ons komt het vrij brutaal en erg onpolitiek voor en de geheele voorgestelde bazaar-zaak schijnt ons een wanhopige stuiptrekking, waarop een naderend einde ontwijfelbaar volgt.

De tweede uitlegging, waarvoor het bovenaangehaalde woord vatbaar is, wanneer wij de bijzondere terminologie van de vijanden der Katholieke Kerk raadplegen, luidt aldus:

„Door woord en door daad hebben wij steeds verkondigd, dat wij geen rekening meer hadden te houden

---

FEUILLETON.

PODER DI FE

5)

Donja Leonora tabata para den es sala grandi di castiljo, jorando i temblando den henter su curpa. Awor koe momentoe di biaha a jega, toer su balentería i abnegacion a perdé i parcé koe é tabata morto bao di peso di su dolor.

— Adios, mi kerido esposo, é dici coe Don Mancio, koe tabata para na su banda, ma coe su cabez ariba den su bistir elegante di gera. Adios, mi esposo, koe Dios salba bo den es lucha pa causa di mas nobel koe un mortal por defendé.

Don Mancio a ceré den su braza i respondéle coe un boz temblando:

— Adios, kerida Leonora, sea fuerte i resigná durante mi ausencia. Coe judanza di Dios lo nos vencé i nos buelta lo haci nos loebida toer nos pena. Bo ta priminti mi di haci es sacrificio aki coe resignacion, manera ta deber di un heroina cristiana?

Un debil sonrisa, koe tabata brilja den su lágrima, tabata su única respondi.

— Ta bien duroe pa nos separa, Leonora, el a sigi ta papia, ma mi bolbementoe lo drecha toer cos i.... si acaso Dios kier, koe mi bida lo caba den es lucha....

—Anto ta Dios su Santa boluntad, el a completa palabranan di su esposo, hizando su wowonan na cieloe.

Despues el a bira i el a jama su jioenan.

— Comporta bo, manera un bon mucha, mientra mi no ta na cas, Antonio, Don Mancio dici, toemando es jioe den su braza, i sea obedecido den toer cos na bo mama.

Es hobencito tabata admira es bistir briljante di su tata. Sin embargo su cara a toema pa un momentoe un tristoe expresion, manera é tabata comprendé dolor di es separacion.

Despues Don Mancio a cohé su jioe muger i el a zoentjé tiernamente pa despedida. Luisa a toema caricianan di su tata, sin ta comprendé koe podiser nunca mas lo é bolbé mira su tata.

Nan a doena senjal caba pa salida. Coe paso firme Don Mancio a sali for di es cuarto, acompanjá di su esposa, Luisa i Antonio. Ora nan a jega na plaza, Don Mancio a bolbé braza su esposa i su jioenan i el a subi su cabai. Es otronan tabata riba nan cabai caba. Despues koe Don Mancio a tira un bista riba su egército chikitoe, é dici coe un boz fuerte: "Adelante, den Santo Nomber di Dios!"

Mes ora es cabaljeria a coeminza camna. Nan bistir tabata brilja den rajonan di solo.

Don Mancio tabatin dos escudero cerca djé na cabez di su troepa, koe tabata consisti di dos cien homber.

Tabata parcé koe es hobennan ai, koe tabata bon armá, tabata conocé gran importancia di es causa, koe nan tabata bai sacrifica nan pé.

Henter poblacion di es pueblo ai i di pueblonan becina a bini pa mira es egército marcha; algun tabata jora, otro tabata jama adios coe nan sombré i tabata grita "Evviva."

Don Mancio tabata correspondé es atencion ai di toer banda koe nan tabata bini, di un manera muy amistosa; den es egército tabata reina un silencio impresionabel; muchoe di nan tabata mira es suela boenita jen di tristeza, koe podiser nan lo no bolbé miréle mas. Poco-poco nan a sigi nan camina pasando den paloenan di olyfi, di naranha i den coenucoenan di maisji. De bez en cuando es castiljo tabata sali na nan bista.

I Don Mancio tabata fiha su bista na es castiljo bieuw i respetá.

Riba su puente, é tabata mira su hoben senjora, koe tabatin Luisa, nan jioe chikitoe, den braza, Antonio tabata para banda di su mama i tabata jaméle adios pa di último bez. Ainda é por a distingui un for di otro, hasta e Rev. Prior di Dominiconan, com bientoe tabata haci su panja boela i com é tabatin su braza hizá pa bendiciona nan coe es crucifiho grandi, koe é tabatin den su manoe.

Nan a pasa e brug di Gonzalvo basta liger.

Ainda un bez mas Don Mancio a bira su cara, ma é no por a distingui nada mas na su castiljo.

Un sintimentoe mortificante a poderá di djé i tabata manera koe su energia tabata bai largé pa un momentoe. Pedro Martinez també a tira un bista, ma su cas tabata casi imperceptibel na su bista. Den es cas ai ta biba un mama, koe na es momentoe aki ta reza pa su jioe ausente.

Hopi ora despues koe es egército a bai, Carmen Diaz a keda para dilanti es castiljo i ta mira na es direccion koe es egército a desaparecé.

Pober Carmen, é tabata dignoe di compasion. Di repente su briljante speranza tabata interrumpí. Ki ora koe é corda seriamente riba conducta di Pedro, é mester a reconocé, koe é ta dignoe di aprecio i aprobacion.

Sin embargo té na último momentoe Carmen a keré koe Pedro lo a busca un otro hende poné na su lugar. También el a keré, koe Miguel, henteramente contra su naturaleza calmo, koe ta papia jen di entusiasmo di sacrificio koe su roeman ta bai haci, koe lo el a ofrecé su persona na lugar di su roeman, principalmente ora el a mira com abatida su mama i Carmen a keda pa motiboe di biaha di Pedro.

Sin embargo tabata parcé koe Mi-

met de Katholieke Kerk, die wij steeds hebben beschouwd als afgeleefd en zonder kracht. Wij meenden, dat die Kerk geen invloed meer had bij het beschaafde gedeelte der Curaçaosche bevolking. Doch thans hebben wij tot onze schande ondervonden, dat die Kerk een kracht bezit zóó groot, dat alle pogingen, hoe ook gesteund door alle middelen, die ons ten dienste staan, jammerlijk schipbreuk leden ; wij hebben moeten gevoelen, dat haar invloed als die van het hoogste gezag groot is zoowel bij de ontwikkelden als bij de onontwikkelden onder ons ; wij hebben aanschouwd, dat alle werken, welke Zij onder ons begonnen heeft, levensvatbaarheid hebben, terwijl zelfs het eenige, dat wij ondernamen, geen kiem tot leven bezat. Wij zijn verslagen.

„Het is waar, wij moesten gelijk iedereen, die een beetje verstand heeft, na een proef van twee jaren tot het besluit komen, dat onze zaak een onbegonnen werk is, maar neen, wij putten uit het bewustzijn, dat wij wel zijn verslagen, doch niet terneergeslagen, (*vencida en parte, pero jamás abatida*) een zekere fierheid en als echte Parthen keeren wij ons nog om op onze vluchtende paarden en schieten nog een forschen pijl (?) af op hen, door wie wij werden overwonnen : "nuestras fuerzas han chocado contra todos los obstáculos del *obscurantismo*."

Waarlijk, wij hebben hier een heerlijke verklaring van de zuivere waarheid en een onloochenbare bekentenis van onmacht tegenover de Katholieke Kerk, en wij noemen in deze tweede uitlegging de keuze van het aangehaalde woord niet bijzonder gelukkig in zooverre de bekentenis vervat in dat woord, in een oogenblik van onbedachtzaamheid ontsnapt is aan den mond der vrijmetselaars.

Aan den voet der circulaire stond een verzoek aan ons adres : *Se suplica la publicacion de esta circular.* Men begrijpe ons wel. Aan de redactie van een katholiek blad wordt verzocht te willen medewerken tot een doel, dat lijnrecht in strijd is met de katholieke beginselen, waarvoor wij leven en strijden en die wij zullen verkondigen tot onzen laatsten ademtocht. Dat verzoek werd gedaan door een vereeniging, die veroordeeld is door de Katholieke Kerk, waarvan de trouwe zonen en verdedigers te zijn voor ons de hoogste eer is.

Is dit verzoek een uitdaging ? Die verslagen zijn, dagen niet meer uit. Voor ons is het gedane verzoek minder dan een uitdaging : het is voor ons veeleer het bewijs van verregaande onnoozelheid bij de toezenders der circulaire, die door het bijgevoegde verzoek bewijzen een oogenblik verondersteld te hebben, dat de katholieke *Amigoe di Curaçao* een open brief van een vrijmetselaars-loge in haar kolommen zou opnemen.

Een waarschuwend woord, ook in het niet te veronderstellen geval, dat de bazaar-zaak van de loge *Igualdad* slagen zou, hebben wij hieraan niet toe te voegen. De Katholieken kennen hun plicht en zij zullen op geenerlei wijze medewerken tot bereiking van het doel eener vereeniging, welke in haar bestaan en in hare werken door de Katholieke Kerk wordt veroordeeld en verafschuwd.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

Kerkelijke berichten.

Maandag vertrok met het stoomschip *Merida* van de *Red D Line* de Hoogeerwaarde Heer Dr. J. CLEMENTE MEJIA, Kanunnik van het bisdom Merida. ZHEerw. bracht eenige dagen op het Groot-Seminarie te Scherpenheuvel door.

***

Gisteren keerde de Weleerwaarde Heer H. OKHUIZEN, Pastoor van Rincon, met de *Gouverneur Van Heerdt* wederom naar Bonaire terug.

Havennieuws.

Dinsdagmiddag keerde Hr. Ms. *Sommelsdijk* na een afwezigheid van veertien dagen in onze haven terug.

***

Maandag in den namiddag viel hier het Amerikaansche oorlogsschip *Marietta*, commandant F. M. SYMONDS, binnen en wisselde met het Waterfort de gewone saluutschoten. De *Marietta* is bewapend met tien kanonnen en heeft een bemanning van 139 koppen. Zij is hier binnengekomen om steenkolen in te nemen en is Donderdag in den namiddag naar Puerto Cabello vertrokken.

***

Tot vice-Consul van Colombia is alhier benoemd de Heer MOSES DE SOLA.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Adela R. de Arvelo, Damian Baes, J. F. Dör, Roe Delfena van Eps, Ernilia Faneyte, Domethilda Julian, Ferdinand Kühnhold, Joho. Marsman, Lucas R. Panneflek, Josefina Tuielen, Isidoro Curiel, [aang.]

Niet voor verzending vatbaar, de volgende ongefrankeerde drukwerken geadresseerd aan:

Juan B. Capriles, V. Oduber Quant beiden te Aruba, en A. Ellis te Bonaire, en een brief aan C. L. de Windt (ubi?).

Onderwijs.

Nadat den 16n Januari ll. twee Eerwaarde Zusters Dominicanessen van St. Martin N. G. te St. Eustatius waren gearriveerd, is den 23n Januari daaraanvolgende de R. K. bijzondere school door die Eerwaarde Zusters geopend. Het getal schoolgaande kinderen bedraagt ongeveer tachtig.

Een mededeeling.

Dezer dagen ontvingen wij van de Heeren DE LANNOY & Co. een circulaire, waarin werd bekend gemaakt, dat de vennootschap DE LANNOY & Co, drijvende de *Botica Central* te Otrabanda, van af den 1sten Februari laatstleden ontbonden was en de zaak onder dezelfde firma door den Heer ROBERTO S. DE LANNOY voortgezet wordt.

Boekaankondiging.

De Januari-aflevering van het *Boletin Salesiano* is dezer dagen door de Salesianen van het Jongens-Weeshuis te Santa Rosa verspreid en bevat het volgende :

CONFERENCIA SALESIANA.
CARTA DEL RVMO. P. MIGUEL RUA á los cooperadores Salesianos.
DE NUESTRA MISIONES. *Patagonia.* Un manojito de flores patagónicas.
GRACIAS DE MARIA AUXILIADORA.
NUESTRA CORRESPONDENCIA.— *España.* Darmona (Sevilla).—*América.* Asuncion (Paraguay)
NOTICIAS VARIEDADES.
BIBLIOGRAFIA.
GRABADOS. Instituto de S. Gabriel en S. Denis — Vista general de Patagones y Viedma — Escuelas Profesionales Salesianas de Viedma — Instituto de las Hijas de Maria Auxiliadora en Viena — Iglesia en construcción de Ntra. Sra. de las Nieves en Spezia — El Ilmo. Sr. D. Atanasio Sabbagh.

NEDERLAND.

Snelteekenen of goochelen ?

Prof. Bolland van Leiden heeft te Arnhem een rede gehouden over "het denken in zijne zelfcritiek," waarvan zijne hoorders niet veel schijnen begrepen te hebben, althans de verslaggever der *Arnhemsche Courant* — *geen* "clericaal" — kwijt zich met eenige aardigheden van zijne taak.

Hij begint aldus :

Prof. Bolland, de spreker over "Het denken in zijne zelfkritiek," vergeleek zichzelf in het begin van zijne rede met een snelteekenaar, die in eene lut-

---

guel no tabatin idea di troca su roeman.

Entre tanto Carmen a consideré muy satisfecho coe proposicion di Donja Leonora, pa koe duranti ausencia di Pedro é bai keda na castiljo. Su tio i su tanta a keda masjar contentoe coe es prueba di bondad di es senjora di castiljo, i aunké contra nan gustoe pa larga Carmen bai, nan no a dilata ni un momentoe pa acepta es ofrecementoe.

— Si mi tabata na bo lugar, Carmen, lo mi a seca mi lágrima caba, un stem tabata papia tras di su lomba, un hombre koe na víspera di su casamentoe no tabatin cuenta di 'bandona su compremetida, segun mi, no ta dignoe pa joré asina tantoe.

Es moza a spanta terriblemente, i ora el a bira el a mira un homber bistir na matros tabata harié bofonando di djé.

— Bo ta den error, Luis Beira, es moza a respondé, mientra koe su cara a bira corrá di desesperacion.

Pedro su conducta merecé solamente alabanza, i pa esai mi stimé mas tantoe awor. Si bo no tabata un miserabel, lo bo a sigi su egempel.

No, el a respondé, mi no ta desprecia mi bida asina por nada. Lamar no ta asina traicionabel manera tera. Lo bo haci mehor, si bo ta breid di un nabegante koe di un soldat, Carmen.

Carmen a tira un bista despreciabel riba djé.

— No ta propio pa un momentoe asina bo bin papia riba un asuntoe asina coe mi. Si Pedro tabata aki, lo bo no a hacié, es moza dici, kitando su cara for di djé.

— Mi ta keré koe ta es luho i es demostracionnan a seducié, é tabata sigi papia, sin djé tabatin basta homber koe por a bai gera. Pakiko Miguel no a presenté ? Ta parcé koe é no tabata kier su roeman muchoe ; i di djé, no ta sinti asina tantoe falta, manera di Pedro.

Carmen tabata bira bleek i corrá, é tabata tendé es palabranan skerpi ai. Tabata parcé koe es homber ai tabatin poder di por a leza su pensamentoe.

— Mi no ta nada di haci coe bo, Luis Beira, es moza tabata sclama, I si Pedro bolbé........

— Si Pedro bolbé, el a repeti coe un tono di bofon, ma si bo ta spera esai, anto bo por bien biba siglo.

Despues el a toema un tono mas serio, i el a sigi papia :

— Lo bo haci mehor, di acepta mi pa bo esposo, Carmen. Lo mi no bandona bo ni pa toer reynan di Portugal. Lo bo companja mi semper na toer mi biahanan.

— Bai miserabel ! es moza a sclama, mientra koe é tabata bati su pia abao. Si na momentoe bo no kita for di mi bista, mi ta jama un di es escuderonan di castiljo pa nan saca bo aki for.

Luis Beira a hiza su scouder.

— Lo mi no doena bo es molester ai, el a respondé, moenstrando koe é ta bao di impresion di Carmen su amenaza. Ora mi bolbé, lo bo trata mi podiser coe mas pacensji. Luis Beira tin tempoe pa spera.

Despues el a bai liger i den un momentoe el a desaparecé di bista.

Carmen a tira ainda un bista mas, na es direccion koe Pedro a bai.

— Ai Pedro, Pedro, é tabata jora, mientra koe un sintimentoe di ansia i abandono a poderá di djé, ai bolbé, bolbé liher !

CAPITULO V.

Entretanto a pasa tres luna. Tempoe di verano a drenta. Temperatura tabata sofocante ; solo tataba kima fuertemente riba daknan di cas di Amaranta i su rayonan encendida tabata cai riba barancanan i coenucoenan di maisji.

Afortunadamente koe es bientoe frescoe di mainta i di anochi tabata doena un frioe agradabel.

Poco-poco calma a drenta trobé den Amaranta ; es pueblo tabata trankil manera semper i tabata parcé manera nunca es trankilidad ai tabata interrumpí.

Ma kende koe por a tira un bista den cas di es aldeanonan, lo por a combencé su mes, koe tristeza ta reina na toer camina. Exteriormente nan tabata trata tantoe koe ta posibel di scondé nan dolor of alomenos di warda un silencio sombrio. Solamente Dios tabata sabi, cuantoe lágrima tabata dramá toer dia, cuantoe suspiro, cuantoe oracion tabata mandá na cieloe. Ma habitantenan di Amaranta tabata hende religioso koe sabi di carga nan pena coe resignacion cristiana.

Tan pronto koe es promer dolor di separacion a calma, nan a resolvé di conforma nan den loké tabata inevitabel i di spera coe pacensji noticia di es kerido luchadornan.

Pa circunstancianan improvisto nan a troca dia di salida contra Moronan té na fin di Julio. Donja Leonora anto tabata na ocasion di por bolbé mira su kerido esposo ainda un bez mas. Asina koe el a haja es noticia ai, el a cohé camina di Lisboa. El a bai coe Antonio. Ta di comprendé koe es hobencito tabata masjar contentoe, é tabata comprendé den es biaha aki, koe Dios a tendé su oracion es dia di Biernes Santoe den misa di Dominiconan.

Su legria no tabatin límite, ora el a jega den capital di Portugal, admirando es barcoenan famoso, koe tabata den haf i koe tabata droemi na linja tras di otro. No obstante un calor sofocante, toch tabatin hopi animacion den es boenita capital. Palacio tabata jen di principal nobelnan ; hotelnan tabata jen di hende ; nan toer, amigoe i relacionado di es egército koe kier a bin mira nan promer koe nan bai.

Na palacio tabatin partij briljante i mas koe un bez. Ta di comprendé koe Don Mancio i su esposa, koe tabata goza di fabor particular di rey, tabata presente. Den es mugernan nobel, Donja Leonora tabata hala masjar atencion pa su estatura, pa su presencia real.

Sea koe é tabata bistir coe un bistir di seda pretoe liso coe un mantel di kantji of koe tabata pa es piedranan preciosa koe é tabatin, ma semper é tabata poné atencion di toer riba djé.

Con toer esai, Donja Leonora tabata

tele spanne tijds — na de rede van gisteren valt het mij moeilijk dit woord neer te schrijven, daar ik ieder oogenblik een tik op mijne vingers verwacht, want tijd bestaat immers niet — in grove contouren een beeld schetste. Ik vind die vergelijking nu wel heel aardig van den kant van den spreker gezien, maar van de zijde der toehoorders komt het mij voor, dat een ander beeld, ook aan het café-concert ontleend, juister geweest zou zijn. Prof. Bolland was een goochelaar, en de toehoorders waren kleine kinderen, die vol verwachting den grooten meester gingen zien, om door hem daarheen gebracht te worden waarheen hij wilde.

En verder:

Toovenaar Bolland stond er gisteravond op een heel hoog podium, kwam zoo nu en dan onder het publiek, liet dan zijne goocheltoeren van redeneering zien zonder eenig apparaat — in casu zwarte borden, krijt, natuurkundige of wat ook voor instrumenten,— wipte dan vlug weer op zijn verheven standpunt; maar men vordere niet van een verslaggever, dat hij van die toeren gaat vertellen. Als een gewoon mensch een goochelaar ziet werken en hij begrijpt op 't oogenblik de kunstverrichting best, maar hij zou zelf de toer eens willen nadoen, dan moet hij zeker fiasco maken en beschaamd den aftocht blazen.

Altemaal redenen, waarom ik geen verslag zal noch kan schrijven en alleen zeggen wil, dat het er gisteren een zeer interessante avond was en dat het maar goed is, dat niet te veel menschen een begrip van ons Begrip (me dunkt, dat moet maar met een hoofdletter) hebben, want dat het er dan erg raar op onze wereld zou gaan uitzien.

BUITENLAND.

Rome. — Over de vredes-vraag is een veelzins merkwaardig geschrift uitgegeven. Daarin wordt duidelijk gewezen op al de gronden, in de jongste jaren omschreven, waarom Z. H. de Paus de geschikste Souverein is — geen andere Souverein te na gesproken — om Vrede-Scheidsrechter te zijn bij volkerengeschillen, ten einde den oorlogsvloek te voórkomen. Aan de hand *der Geschiedenis* wordt die volkenrechtsvraag bovendien helder toegelicht.

Op die Kerstgave klopt van pas: *Leone XIII al Cuore del Cristiano* (aan 't hart van den Christen), volgens Zijne Rondschrijfbrieven, door een Prelaat. Eene meer dan schoone en nuttige bloemlezing uit de bewuste Brieven, waarin, op doelmatige wijze, óók door minder „ontwikkelde lezenden," aangenaam duidelijk worden gemaakt, met 's Pausen eigene woorden, Zijne lessen en raadgevingen over alles, wat het leven van den Christen aangaat, persoonlijke plichten en plichten in 't huisgezin en in de burgermaatschappij.

Frankrijk. — Welke zijn die gevaarlijke stukken van het geheime dossier, die de regeering niet durft mededeelen, zonder dat de noodige waarborgen van geheimhouding verkregen zijn? Die vraag wordt gedaan en — 't antwoord blijft uit. Sommigen zeggen, dat in dat dossier zich een brief van keizer Wilhelm bevindt, welker openbaarmaking de ernstigste gevolgen kan hebben. Als die brief bestaat, beweren anderen, dan is hij valsch!

Te Berlijn lacht men over de bewering omtrent den brief van den Keizer. Duitschland heeft nooit met Dreyfus in betrekking gestaan; en mochten in het geheime dossier zich brieven van den Keizer bevinden — laat men die maar gerust openbaar maken.

De *Times* verzekert echter, dat die geheime stukken, die zoo nauw met de veiligheid van den Staat in verband staan, betrekking hebben op Rusland. Rusland had enkele jaren geleden van Frankrijk de belofte gekregen, dat het 500,000 à 600,000 Lebelgeweren zou ontvangen. Toen de levering gedeeltelijk geschied was, begon Rusland in zijn eigen geweerfabrieken zijn eigen oude geweren naar hetzelfde systeem te veranderen. Later, toen Frankrijk een nieuw snelvuurkanon aanschafte, vroeg Rusland daarvan de teekeningen, welke werden geweigerd. Wel kon Rusland de stukken, welke noodig waren voor de reorganisatie zijner artillerie, in Frankrijk bestellen. Daar zou een uitgave mede gemoeid zijn van 225,000,000 francs.

Rusland antwoordde, dat zijn financiën zulk een uitgave niet konden dragen en het bovendien zelf over uitstekende fabrieken beschikte. Toen heeft het getracht door tusschenkomst van geheime agenten zich de verlangde ontwerpen te verschaffen en nu moet het geheime dossier de bewijzen daarvan bevatten. De documenten bevatten geen namen, doch de regeering durft ze toch niet openbaarmaken, omdat zij het feit, dat de Russische regeering spionnen in Frankrijk heeft, voor het Fransche volk wil geheimhouden.

Aldus de lezing van den Parijschen correspondent der *Times*.

In de *Petite République* spreekt Jaurès, onder herinnering dat zijne vroegere verklaringen alle zijn bewaarheid, over den brief van Keizer Wilhelm. Met waarschijnlijkheid toont hij aan, dat de vervalsching begaan is tijdens het onderzoek van Dreyfus. Gedurende de eerste campagne van de *Figaro* zou de Duitsche gezant, graaf Münster, op een partij tot den oud-gezantschapssecretaris de Turenne gezegd hebben: "Gij hebt vrienden aan het ministerie. Vertel hun, dat de brief van Keizer Wilhelm, dien de regeering meent te bezitten, valsch is." Officieele stappen, als naar aanleiding van het faux-Henry, werden dientengevolge vermeden. Maar, hoewel het bestaan van dien brief eerst op het eind van 1897 ruchtbaar geworden is, betoogt Jaurès, dat hij dagteekent van drie jaar vroeger.

Duitschland. — 't Was in den zomer van 1874. De Pruisische *Kulturkampf* woedde op het felst, en Bismarck toefde tot herstel van zijn geschokte zenuwen in de Beiersche badplaats Kissingen, als bij een zijner wandelritten een moordaanslag op hem gepleegd werd door Kullmann, wiens revolverschot echter den Prins enkel verwondde aan de hand. Aanstonds verhief zich een stormgeloei van verontwaardiging, en de liberale Pers was laag genoeg om de katholieken voor den gruwel verantwoordelijk te stellen, omdat de misdadiger, thans een verloopen sujet, vroeger eenmaal ergens was lid geweest van een afdeeling der Katholieke Gezellen-Vereeniging. Zelfs Bismarck, die geen enkel wapen versmaadde, maakte zich tot echo van die vuige aanklacht. Bij zijn eerste verschijnen na de genezing zijner wond in den Rijksdag was hem door zijn trouwe vereerders en naar zijn gunst hunkerende volgelingen een geweldige ovatie gebracht: de conservatief-liberale Bismarck-vergoding steeg ten top, terwijl het Centrum en de katholieke Pers een onberispelijk waardige houding in acht namen. Toch, op den 4n Dec. 1874, moest het Centrum 't bij den Prins ontgelden. In een felle redevoering hield hij staande, dat Kullmann slechts de practische gevolgtrekking had gemaakt uit de booze theorieën van het Centrum. En als van de zijde der Centrumsleden krachtig daartegen geprotesteerd werd, voegde hij erbij: „Ja, ja, mijne heeren van het Centrum, al tracht gij hem af te schudden, hij hangt toch aan de slippen van uw jas" [*Kullmann hängt Ihnen an den Rockschöszen*]......

Toen stond van het voorste bankje der Centrumsfractie niet de straks ter formeele beantwoording slagvaardige Kleine Excellentie, niet de geweldige strijdhamer Schorlemer, maar de ontzagwekkende gestalte van den altoos kalmen en gevierden Silezischen edelman Ballestrem op, die te midden van een ademlooze stilte den titan met de diepste verontwaardiging slechts een enkel woord in het aangezicht slingerde, het walging uitdrukkend Duitsche *Pfui!*, dat veel sterker is dan het Nederlandsche "foei" en het best met „bah!" te vertalen is.

Een siddering liep door den Rijksdag: ten aanhooren van het geheele Land *pfui* te durven zeggen tegen den oppermachtigen Rijkskanselier, voor wien, behalve het Centrum, alles beefde! Bismarck-zelf stond een oogenblik sprakeloos: doodsbleek greep hij met de hand in den boezem, en zijn oogen schoten bliksemstralen.... maar hij bedwong zich ten slotte en ging voort. In latere jaren heeft hij zelf erkend, dat hij de hand geslagen had aan zijn revolver, die hij sedert den aanslag steeds bij zich droeg, en werkelijk op het punt was geweest, als eenig antwoord graaf Ballestrem in 's Lands vergaderzaal voor zijn voeten dood te schieten!

Wie zou toen hebben kunnen gelooven, dat vier-en-twintig jaar later de pikzwart-ultramontaansche graaf Ballestrem door schier alle partijen van den Rijksdag tot voorzitter zou gekozen worden en als zoodanig een lofrede zou houden op den dooden, maar reeds acht jaar vroeger geknakten oud-Kanselier van het Duitsche Rijk! En toch is dat geschied, en hadden niet de nationaal-liberalen, bij wijze van protest tegen de weigering van het Centrum om hun den post van tweeden vice-president toe te staan, met blanco briefjes gestemd, de vroeger als „Reichsfeind" uitgekreten Centrumsman zou zelfs met de eenparige stemmen van den geheelen Rijksdag tot president gekozen zijn. Daar is niemand meer, die er ook maar aan denken durft, het Centrum dien hoogsten eerepost te betwisten: zoo zijn de tijden veranderd!

— In gelijken geest als professor Delbrück komt thans in de „Preussische Jahbrücher" de bekende hoogleeraar in de theologie, Kaftau, te Berlijn, een geboren Noord-Sleeswijker, in verzet tegen een deel van de gewelddadige maatregelen van Von Köller. Hij noemt ze ongerechtvaardigd en onpraktisch. Kaftau, die overigens zijne afkeurende kritiek in zeer kalme taal uitspreekt, voegt er intusschen uitdrukkelijk bij, de uitzettingen van Deensche onderdanen niet even onvoorwaardelijk te kunnen veroordeelen als Delbrück het gedaan heeft. De Deensche dagbladpers in Noord-Sleeswijk, zegt hij, ignoreert op brutale manier den bestaanden rechtstoestand, dat nl. Sleeswijk een deel vormt, niet van Denemarken maar van Pruisen; en de Denen zelven veroorloven zich in naïeve zorgeloosheid eenvoudig alles om hunnerzijds de politieke agitatie in Noord-Sleeswijk aan te wakkeren. Het is daarom hun verdiende loon, als hun te verstaan gegeven wordt, dat er nog middelen zijn om hen tot rede te brengen. Daarentegen gispt Kaftau ten sterkste de Pruisische schoolpolitiek, welke het onderwijs in het Deensch geheel van de scholen in Noord-Sleeswijk verbannen heeft, en hij zegt daarvan o. a.: hiermede is overtroffen alles wat de Denen tusschen 1850 en '60 tegen de Duitschers gedaan hebben.

In een tweede artikel van Delbrück in de *Jahrbücher*, door hem geschreven vóór hij kennis had gekregen van het tegen hem ingestelde disciplinaire onderzoek, laat hij zich reeds vrij wat minder heftig uit. Hij verklaart over het algemeen Kaftau's opvattingen te deelen, en zelfs zich bij Von Köller's uitzettengspolitiek te willen neerleggen, als zij inderdaad tot den vrede leiden kan. Dit zou echter slechts mogelijk zijn, als naast het toepassen van geweld tegelijkertijd tot de juiste tegemoetkomingen werd overgegaan in zake het onderwijs op de scholen. Indien Von Köller dit bij het Pruisische schoolbestuur doorzette, zou Delbrück hem als een meester in de staatskunst willen erkennen.

Engeland. — Labouchère spreekt in *Truth* over het aftreden van Sir W. Harcourt en schroomt, naar zijn aard, niet persoonlijk te worden. Hij vertelt, dat Sir William in 1896 zijn best deed, de verstrooide partij te hereenigen, ofschoon Lord Rosebery hem geschreven had, dat hij in de politiek niets meer met hem te doen wilde hebben. Lord Rosebery verliet de partij, omdat hij Gladstone's agiteeren voor de Armeniërs afkeurde. Lord Rosebery, met wien Labouchère het nooit heeft kunnen vinden, karakteriseert hij als iemand, die van voortsige bedrijvigheid vervalt in een meesterlijk nietsdoen. Gedurende de afgeloopen zitting — zegt Labouchère verder — waren de want delganen van het Lagerhuis vol kuiperijen tegen Sir W. Harcourt dien hij voorts verdedigt tegen de geheel ongegronde beschuldiging, als zou hij de politiek dienstbaar maken aan zijn eigenliefde. Labouchère noemt Harcourt de belichaming van Gladstone's politiek. Nu de liberale partij verdeeld is in jingo's en anti-jingo's kan Harcourt haar niet langer in het Lagerhuis leiden. Wie zal hem opvolgen? Sir H. Campbell-Bannerman en Asquith vindt Labouchère beide bekwame mannen, maar hij twijfelt aan de deugdelijkheid van hun vrijzinnige overtuiging op het stuk van de buitenlandsche politiek, het Hoogerhuis en de stelling, dat de eerste-minis-

---

Es monhe tabata miré coe un bista jen di bondad i compasion.

— Mi, jioe pakiko bo ta jora? é tabata puntra coe un boz suave.

— Ai, Padre, com bo por ta puntra esai ainda? henter Portugal no ta jora pa es mes motiboe coe mi?

indiferente pa toer distincion i honor koe e tabata ricibi di toer banda. També á tabata sinti un ciertoe repugnancia pa es fiesta i diberticionnan di palacio. E tabata prefera mehor di tabata cerca su esposo koe pronto mester bai largé. També hende tabata miré mas tantoe na rodia dilanti imagen di Santísima Birgen den misa di "Nostra Señora," koe den reunionnan di palacio.

Varios bez Donja Leonora a ripará na su bisjitanan den es misa ai, un sacerdote den bistir di monhe agustino. Mas parti es sacerdote sâ ta na rodia ta reza dilanti altar di Santísima Birgen.

Tabatin algoe den postura di es sacerdote, koe particularmente tabata exita su curiosidad. Su curpa delegá, su cara pálida, su wowonan hundoe ma koe tabata brilja manera dos strea ora koe é ta mira na imagen di Mama di Misericordia, tabata hala su atencion, i é tabata puntra den su mes, kende es sacerdote ai, koe ta extendé un lustre di santidad, por ta.

Un ciertoe mainta, koe Donja Leonora, despues di a busca den oracion i alivio, á lamanta for di su reclinatorio, el a mira coe gran surpresa es monhe pará un banda di djé.

— Es mama di Macabeonan també no tabata jora, ora é tabata manda su jioenan na es lugar di martirio? es sacerdote tabata puntré, i bo no tin toer motiboe di confia koe es koe bo ta stima, lo bolbé bon atrobé?

— Si, Padre, ma ta duroe pa separa, Leonora dici, bahando inboluntariamente su cabez for di es bista penetrante, koe parcé tabata leza té den su alma.

— No ta mas duroe pa bo koe pa otro, corda esai, mi jioe, i si bo kier jora, jora anto pa nan koe ta sufri den prision di Moronan, pa es almanan koe Hesus a moeri pa nan i koe lo mester separa di es mundoe aki sin sacerdote, sin sacramentoe, i ai! muchoe bez sin berdadera sintimentoe di fé i di contricion. Aja miles i miles ta sufri un esclavitud mas spantoso koe morto. Pa liberta nan, nos bon rey a haci es gera ai; nos lo ta mal contentoe di haci un sacrificio asina na Dios, awor koe salbacion di tantoe alma ta na peligro?

Es palabranan ardiente i impresionabel a haci cara di Leonora bira un poco corrá di berguenza. Un luz tabata brilja den su wowo koe no tabata di es mundoe aki, henter su curpa tabata tembla.

— Mi no ta nenga di haci un sacrificio, el a respondé coe dulzura ma firme Mi ta hacié coe gustoe, ma mi ta tormentá pa miedoe koe lo mi no mira mi esposo mas.

Otro bez e sacerdote a tira un bista riba djé jen di ternura i compasion.

E ta sigi.

ter in het Lagerhuis moet zitten. Ten slotte verklaart Labouchère dat hij Sir W. Harcourt opgevolgd zou willen zien door Herbert Gladstone, die, gelijk men weet, in vele opzichten radicaler is dan zijn vader.

"Drie Oxfordsche liberalen" zeggen in de *Times*, wat huns inziens de gezochte leider van de liberale partij in het Lagerhuis moet zijn. Om bij de aanstaande algemeene verkiezing het land te winnen — schrijven zij—en het kan gewonnen worden, moet de liberale partij in het Lagerhuis een strijdvaardige en zelfs een strijdlustige partij zijn. Door de verkiezing van een stroopop-leider zou dat onmogelijk worden. De partij heeft licht en warmte beide noodig. Daarom is het strikt noodig, dat de liberale leden van het Lagerhuis den man kiezen, die in zich vereenigt hardnekkigheid van aanval, bekwaamheid in de beraadslaging en een onbetwiste geestelijke meerderheid.

De *Westminster Gazette* heeft, zonder dezen brief te noemen, misschien ook vóór zij den brief gelezen had, een hoofdartikel geschreven van gelijke strekking. De bedoeling is duidelijk : Sir H. Campbell-Bannerman is zeker niet de slagvaardige, krachtige persoonlijkheid, vooral niet de uitmuntende geest, dien de drie Oxonians en de *Westminster* willen.

Rusland. — In een hoofdartikel bespreekt de *Times* opnieuw het vredesplan van den Czaar, naar aanleiding van de meeting van eergisteren in Saint James'Hall, om een Europeeschen vredeskruistocht te helpen organiseeren. Het blad merkt op, dat geen enkel invloedrijk staatsman die vergadering bijwoonde, ofschoon een aantal, onder wie Balfour, Lord George Hamilton, Lord Rosebery, Morley, Sir H. Cambell Bannerman en Bryce sympathieseerende briefjes geschreven hadden. Trouwens geen enkele van die briefjes had eenigerlei practische waarde. De schrijvers roemen natuurlijk de nobele bedoelingen van den Czaar en wenschen hem alle mogelijke succes toe, maar omzichtelijk vermijden zij hun vertrouwen uit te spreken, dat diens plannen practisch uitvoerbaar zijn.

De *Times* ziet hier het bewijs, dat de meeste verstandige invloedrijke mannen in Engeland het voorstel toejuichen, maar geenszins gelooven aan de mogelijkheid om het te verwezenlijken. De *Times* schrijft : De waarheid schijnt te zijn, dat graaf Moerawjef de plannen van den Czaar publiceerde zonder genoegzaam rekening te houden met de enorme hinderpalen. Tot dusver is de eenige uitwerking van het plan geweest, dat de groote mogendheden nieuwe wapeningen aankondigden en voorbereidden, zelfs Rusland. Maar de *Times* bespreekt met instemming de mogelijkheid, dat de voorgenomen conferentie den grondslag zal opleveren voor een Anglo-Russische verstandhouding.

Spanje.— President Mac Kinley heeft te Savannah, waar hij de troepen inspecteerde die naar Cuba moeten vertrekken, een merkwaardige rede gehouden. Hij betoogde dat het onmogelijk was, de op Spanje veroverde gewesten aan Spanje terug te geven of aan zich zelf over te laten. Het was dus niets meer dan de plicht der Vereenigde Staten, die gewesten te houden. „Was het," zoo ging hij voort, „toen wij dat alles gedaan hadden, onzen plicht niet, te Manila te blijven, aan de inboorlingen bescherming te geven en hen te helpen een betere regeering te verkrijgen, die hun vrede, rust en veiligheid van persoon en goed zal verzekeren ?"

De vraag is nu maar, wanneer de Amerikanen zullen meenen dat de betere regeling verkregen is.

China.—In de *Figaro* wijdt de heer Barine een artikel aan de keizerin-weduwe van China, die thans weder dit groote rijk beheerscht. Ruim 60 jaren geleden werd Tuen geboren als dochter van een Machureinsch edelman, die tot armoede vervallen, haar volgens haar wensch, als 12-jarig meisje aan den gouverneur der provincie verkocht. Zij wist de gunst van haren meester te winnen door haar groote vaardigheid in het borduren en vroeg als belooning, dat zij mocht leeren lezen. De Gouverneur wist eenige jaren later geen beter geschenk voor den Keizer, dan deze ontwikkelde slavin, die weldra ook aan het hof zich de gunstelinge van den vorst wist te doen kiezen en tot tweede gemalin werd verheven. Twee jaar later overleed de Keizer en het was zijn weduwe Tuen, die in 1861 na den oorlog met Engeland en Frankrijk, verbonden met haar zwager prins Kung, de regeering in handen nam voor haar minderjarigen zoon, en sedert feitelijk beheerscheres des lands is gebleven. Na het overlijden van haren zoon in 1875, waarin men beweerde dat zij de hand heeft gehad, bleef zij regentes over haren onmondigen neef, den tegenwoordigen keizer, dien zij onlangs weder op den achtergrond heeft geschoven. Deze vroegere slavin, die nu al bijna 40 jaar zulk een ontzaglijk, wankelend rijk nog heeft weten bijeen te houden, is zeker een hoogst merkwaardige vrouw.

ADVERTENTIEN.

TIJD-TAFEL
der stoomschepen van "the Red D Line" tusschen
NEW-YORK.
PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1899.			Caracas		Philadelphia		Caracas		Philadelphia		Caracas		Philadelphia
Vertrekt van NEW YORK	Zaterdag	Jan.	14	Jan.	28	Feb.	11	Feb.	25	Maart	11	Maart	25
Doet SAN JUAN aan	Donderdag	..	—	Feb.	2	..	—	Maart	2	..	—	..	30
" PONCE	Donderdag	..	19	..	—	..	16	..	—	..	16	..	—
Komt aan te CURAÇAO	Zaterdag	..	21	..	4	..	18	..	4	..	18	April	1
Vertrekt van	Zaterdag	..	21	..	4	..	18	..	4	..	18	..	1
Komt aan te LA GUAYRA..	Zondag	..	22	..	5	..	19	..	5	..	19	..	2
Vertrekt van	Woensdag	..	25	..	8	..	22	..	8	..	22	..	5
Komt aan te PTO. CABELLO	Donderdag	..	26	..	9	..	23	..	9	..	23	..	6
Vertrekt van ..	Vrijdag	..	27	..	10	..	24	..	10	..	24	..	7
Komt aan te CURAÇAO	Zaterdag	..	28	..	11	..	25	..	11	..	25	..	8
Vertrekt van	Zondag	..	29	..	12	..	26	..	12	..	26	..	9
Doet LA GUAYRA aan	Maandag	..	30	..	13	..	27	..	13	..	27	..	10
" PONCE aan	Woensdag		—	..	15	..	—	..	15	..	—	..	12
" SAN JUAN aan.........	Woensdag	Feb.	1	..	—	Maart	1	..	—	..	29	..	—
Komt aan te NEW YORK	Maandag	..	6	..	20	..	6	..	20	April	3	..	17